

8. Nechyporuk, O. (2007), "Method of rating estimation of investment attractiveness of industrial enterprises", *Kommunalnoe hozyaystvo gorodov: Sci.-Tech. collected works*, no. 75, pp. 275-284.
9. Gorodyska, N. (2013), "Method of evaluation of potential of engineering activity of machine-building enterprises", *Visnik Odeskogo natsionalnogo universitetu. Seriya "Ekonomika"*, vol. 18, no. 3/1, pp. 88-92.
10. Boyarko, I. (2008), "Estimation of investment attractiveness of subject of ménage", *Actual Problems of Economics*, no. 7(85), pp. 90-99.
11. Ismagilov, I.I. (2003), "Making decision at the quantitative and high-quality criteria of description of alternatives", *Issledovaniya po informatike*, no. 6, pp. 21-28.

УДК 658:330.34

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Краснокутська Ю.М., к.е.н., ст. викладач

Запорізький національний університет

Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66

yulya-lavrinenko@mail.ru

У статті розглянуто сутність поняття «інноваційний потенціал підприємства», його взаємозв'язок із складовими потенціалу суб'єкта господарювання, надано авторське тлумачення цієї категорії. Запропоновано складові механізми управління інноваційним потенціалом підприємства, що забезпечують активізацію інноваційних процесів економічних агентів національної економіки. Розглянуто основні аспекти комплексної оцінки ефективності інноваційної діяльності та застосування інтегрального показника для визначення рівня інноваційного розвитку промислового підприємства. Запропоновані критерії оцінки інноваційного потенціалу підприємства і розроблена методика його діагностики. Автором визначені граничні рівні показників, що дозволяє приймати рішення про достатність або недостатність рівня розвитку окремих складових інноваційного потенціалу для впровадження інновацій конкретної спрямованості. Для комплексної оцінки інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств використано методичний підхід, який базується на визначенні інтегрального показника як середньозваженої складових його потенціалів: кадрового через частку чисельності персоналу, зайнятого дослідженнями та розробками до чисельності працівників на підприємстві; частку працівників з вищою освітою до загальної чисельності працівників на підприємстві); технічного (коефіцієнт придатності основних фондів; коефіцієнт оновлення основних фондів; фондоозброєність праці); фінансово-економічного (відношенням внутрішніх витрат на дослідження та розробки до доходу від інноваційної діяльності; відношенням об'ємів інвестицій в основний капітал до об'єму реалізації); інформаційно-комунікаційного (відношенням витрат на інформаційно-комунікаційну техніку до обсягу реалізації).

Ключові слова: інновації, інноваційний потенціал, інноваційна активність, конкурентоспроможність, основні фонди, інноваційна діяльність, інвестиції, основний капітал.

Краснокутская Ю.Н. КОМПЛЕКСНАЯ ОЦЕНКА ИННОВАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА МАШИНОСТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ / *Запорожский национальный университет, Украина*

В статье рассмотрена сущность понятия «инновационный потенциал предприятия», его взаимосвязь с составляющими потенциала субъекта ведения хозяйства, предоставлено авторское толкование этой категории. Предложены составляющие механизма управления инновационным потенциалом предприятия, которые обеспечивают активизацию инновационных процессов экономических агентов национальной экономики. Рассмотрены основные аспекты комплексной оценки эффективности инновационной деятельности и применения интегрального показателя для определения уровня инновационного развития промышленного предприятия. Предложенные критерии оценки инновационного потенциала предприятия и разработанная методика его диагностики. Автором определены предельные уровни показателей, что позволяет принимать решение о достаточности или недостаточности уровня развития отдельных составляющих

інноваційного потенціала для впровадження інновацій конкретної направленості. Для комплексної оцінки інноваційного потенціала машинобудівних підприємств використано методический підхід, який базується на визначенні інтегрального показателя як середневзвешеної суми його потенціалів: кадрового (частка чисельності персоналу, зайнятого дослідженнями та розробками до чисельності працівників на підприємстві; частка працівників з вищою освітою до загальної чисельності працівників на підприємстві); технічного (коефіцієнт цінності основних фондів; коефіцієнт оновлення основних фондів; фондозабезпеченість праці); фінансово-економічного (відношення внутрішніх витрат на дослідження та розробки до доходу від інноваційної діяльності; відношення обсягу інвестицій в основний капітал до обсягу реалізації); інформаційно-комунікаційного (відношення витрат на інформаційно-комунікаційну техніку до обсягу реалізації).

Ключевые слова: інновації, інноваційний потенціал, інноваційна активність, конкурентоспособність, основні фонди, інноваційна діяльність, інвестиції, основний капітал.

Krasnokutska Y.M. INTEGRATED ASSESSMENT OF THE MACHINE INDUSTRY ENTERPRISES' INNOVATIVE POTENTIAL / *Zaporizhzhya National University, Ukraine*

The essence of the "enterprise's innovative potential" concept, its correlation with economic agent's potential principles are proposed in the article. The author's definition of the category is proposed. Elements of the enterprise's innovative potential management mechanism that provide national economic agents' innovative processes' activation. The main aspects of the innovative activity's efficiency integrated assessment are discussed. Integrated assessment tapping with the aim of the enterprise's innovative development level definition. The criteria of the enterprise's innovative potential assessment are proposed. Methods of its diagnostics are worked out. Marginal indexes' levels that make possible decision-making as for the sufficiency or insufficiency of the innovative potential elements' for the purpose of direct innovations are defined by the author. For the integrated assessment of the machine industry enterprises' innovative potential a methodological approach based on the integrated index as a weighted average of the potential elements is used: staff (fraction of the R&D staff to the general amount of the enterprise's personnel; fraction of the degreed personnel to the general amount of the enterprise's personnel); technological (fixed assets adaptability coefficient; renovation of the fixed assets coefficient; capital/labour ratio); financial-economic (fraction of the R&D intramural expenditures to the innovative activity revenue; fraction of fixed assets investments to the turnover); information-communicational (fraction of the information-communicational equipment expenditures to the turnover).

Key words: innovations, innovative potential, innovation activity, competitiveness, fixed assets, innovative practice, investments, fixed capital.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах сучасної економіки, внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування, що постійно змінюється, все складніше стає спрогнозувати результат діяльності підприємств, який багато в чому залежить від їх здатності до інноваційного розвитку. З метою ефективного функціонування підприємств і забезпечення активного регулюючого чинника – конкуренції, який суттєво впливає на їх функціонування, необхідно якісно розвивати інноваційний потенціал. У зв'язку з цим оцінка інноваційного потенціалу в сучасних умовах стає об'єктивно необхідним елементом у процесі управління інноваційною діяльністю підприємства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Основи теорії інновацій були закладені Н. Кондратьєвим, Й. Шумпетером та розвинені в подальшому Дж. Кларком, У. Томпсоном, К. Фрименом. Істотний внесок у розвиток теорії управління інноваціями зробили такі вчені, як А. Анчишкін, С. Глазєв, С. Меньшиков, Ю. Яковець. Дослідженню інноваційного потенціалу присвячені численні роботи, як закордонних, так і вітчизняних авторів: механізм та методи формування інноваційного потенціалу досліджували М. Данько, А. Миколаїв, Д. Кокурін, Б. Лісін, В. Денисюк; проблеми управління інноваційним потенціалом – О. Коренков, А. Воронкова, А. Гречан, А. Гриньов, С. Ілляшенко, О. Федонін, І. Репіна, О. Олексюк, Н. Чухрай.

Незважаючи на значну кількість досліджень зазначеної проблеми, досі існують суперечності з питань теоретичного визначення змісту та методичних засад оцінки інноваційного потенціалу.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті полягає в розробці та обґрунтуванні науково-методичних засад функціонування системи показників оцінки достатності та ефективності інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Оцінювання інноваційного потенціалу підприємства необхідне для прийняття ефективних управлінських рішень, спрямованих на вибір та реалізацію стратегії підприємства та поточне управління інноваційною діяльністю, визначення своєї конкурентної позиції. Відповідно до результатів оцінки інноваційного потенціалу приймаються рішення щодо можливості розширення бізнесу та необхідності для залучення додаткових фінансових ресурсів (стратегічного інвестора, партнера). Також оцінка інноваційного потенціалу допомагає визначенню вартості бізнесу з метою його продажу.

Формування стратегії інноваційного розвитку підприємства неможливе без оцінки величини і структури його потенціалу. Нині необхідність в оцінці інноваційного потенціалу різко зросла, оскільки однією з найбільш актуальних проблем української економіки нині є перехід до інноваційного типу розвитку.

Аналізуючи різні пропонувані визначення інноваційного потенціалу підприємства, можна дійти висновку, що він характеризує наявні в підприємства можливості, пов'язані з отриманням і використанням нововведень. Тому, на нашу думку, найбільш прийнятним його визначенням є таке: інноваційний потенціал підприємства – сукупність ресурсів, які можуть бути використані при здійсненні інноваційної діяльності. Інноваційний потенціал – системний показник, що характеризує міру готовності і здатності підприємства до випуску конкурентоздатної інноваційної продукції [1, с. 182].

Отже, інноваційний потенціал – це закумуляовані можливості виробничо-господарської системи, зорієнтовані на її розвиток в перспективному періоді (рис. 1).

Інноваційний потенціал підприємства залежить від ряду факторів, що визначають його формування, розвиток і рівень використання. На процес формування інноваційного потенціалу впливають в основному такі фактори, як: стан інноваційного клімату регіону діяльності підприємства; особливості інноваційної діяльності підприємства; розвиненість і гнучкість оргструктури управління інноваційною діяльністю, системи мотивації; оптимізація комплексу маркетингу. Рівень використання інноваційного потенціалу, у свою чергу, залежить від якості прийнятих інноваційних і інвестиційних рішень на кожному етапі інноваційного процесу, а також від ступеня інформаційної забезпеченості цього процесу.

З огляду на усе вищесказане, необхідно відзначити, що оцінка інноваційного потенціалу підприємства повинна бути спрямована на виявлення і вивчення факторів, що впливають на його формування, розвиток і реалізацію з метою визначення ступеня використання інноваційних можливостей підприємства, і на цій основі зробити висновок про рівень інноваційної активності підприємства.

Нині існують різні підходи до оцінки інноваційного потенціалу підприємства. Як правило, вони базуються на оцінці його структурних складових: кадровий, інформаційний, ринковий, науково-технічний, виробничий, фінансовий, організаційний

і інші потенціали. Ці методи відрізняються великим набором показників, що мають різну розмірність. Деякі автори пропонують здійснювати бальну оцінку часткових показників, а інноваційний потенціал оцінювати за формулою (1) [3, с. 253]:

$$\Pi = \sum_{i=1}^n q_i \sum_{a=1}^t q_a R_a, \quad (1)$$

де q_i – коефіцієнти значущості загальних показників (складові інноваційного потенціалу);

n – число загальних показників;

q_a – коефіцієнти значущості часткових показників;

R_a – індекси часткових показників.

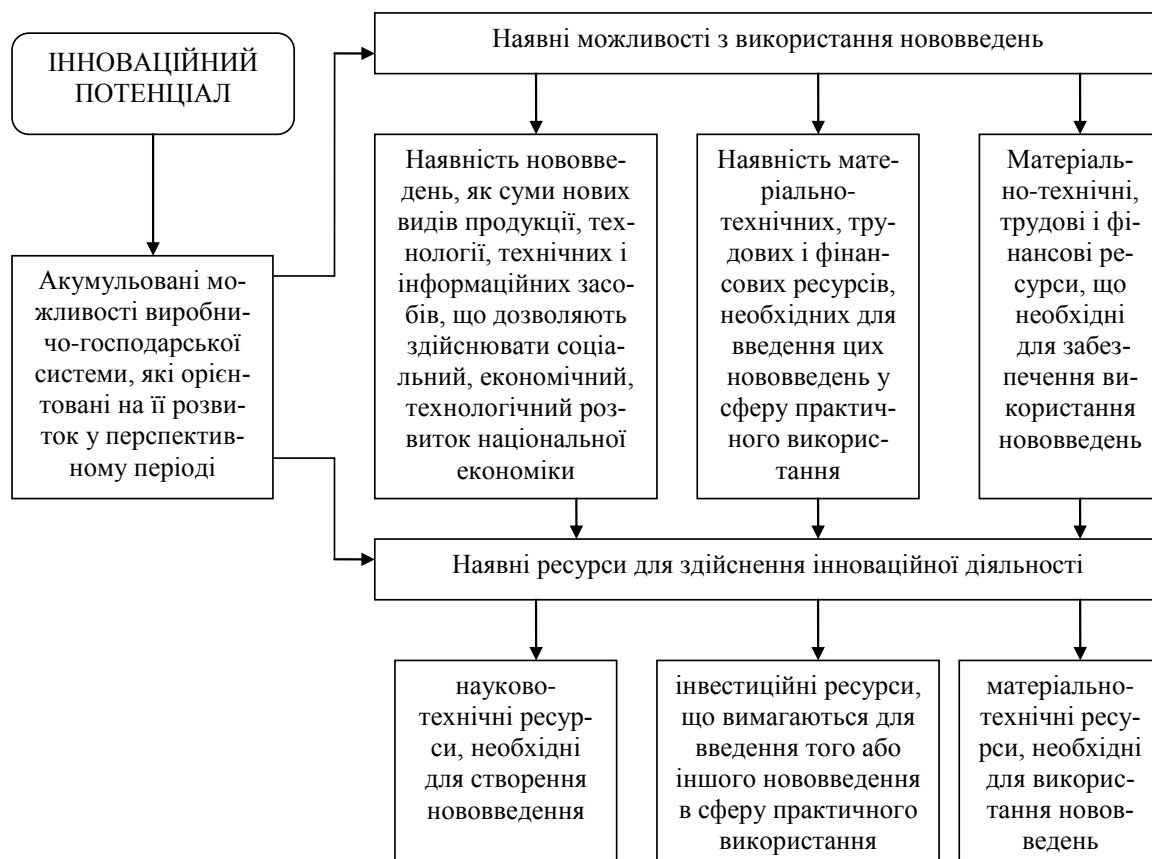

Рис. 1. Поняття інноваційного потенціалу [2]

Станіслав О. В. у своїй методиці кількісної оцінки Π пропонує ввести двоїсту систему, яка дозволить віднормувати різнорозмірні часткові показники, що дозволяє розрахувати загальний інноваційний потенціал підприємства (за формулою, яка аналогічна (2.1) і визначити його рейтинг серед аналогічних показників у галузі (2) [4, с. 82]:

$$n = 2 \frac{\Pi_a}{\Pi_b} \quad (2)$$

де n – оцінюваний коефіцієнт;

Π_b – один з показників інноваційного потенціалу підприємства;

Π_a – дані про еталонний об'єкт (відповідний показник, усереднений за групою підприємств, або значення того показника в базовому році).

Інші автори пропонують визначати інноваційний потенціал за допомогою системи розрахункових показників, яка дозволяє виключити суб'єктивність експертних оцінок. Цей підхід дозволяє:

- 1) адекватно оцінити стан і готовність підприємства до інноваційних перетворень;
- 2) проаналізувати і спрогнозувати тенденції розвитку, виявити основні переваги і "слабкі" місця;
- 3) підготувати рекомендації щодо формування інноваційної стратегії підприємства і механізмів її реалізації, яка дозволить зміцнити позиції на ринку;
- 4) створювати і розвивати інформаційні потоки для ухвалення ефективних управлінських рішень.

Проте цей метод оцінки інноваційного потенціалу не включає показники, які не можуть бути кількісно виміряні, але є дуже важливими в оцінці здатності підприємства до реалізації інновацій.

Деякі автори виходять з того, що інноваційний потенціал підприємства є інтегральною системною характеристикою і може бути виміряний шляхом оцінки інноваційної сприйнятливості, інноваційної активності і конкурентоспроможності [3, 4]. Пояснимо поняття цих категорій. Інноваційна сприйнятливість – міра готовності (прагнення і можливості) підприємства до розробки і реалізації інноваційних проектів або програм інноваційних перетворень і впровадження інновацій. Інноваційна активність – міра реалізації розробок або інноваційних перетворень і впровадження інновацій. Конкурентоспроможність – сфери і переваг підприємства по напрямках: конкурентоспроможність продукції, техніки і технологій, системи просування продукції на ринок тощо.

Для аналізу інноваційного середовища (інноваційного потенціалу і клімату) доцільне використання SWOT-аналізу. Визначимо можливості та загрози стосовно ПАТ «Запорізький автомобілебудівний завод» у 2011 р. (табл. 1).

Таблиця 1 – Перелік загроз і можливостей ПАТ «ЗАЗ» у 2011 р.

Загрози	Можливості
<ol style="list-style-type: none"> 1. Спад кредитування та притягнення депозитів; 2. Складності при залученні фінансових ресурсів; 3. Зменшення ринку кредитних спілок; 4. Зниження курсу національної валюти; 5. Нестабільність у суспільстві. 6. Введення мита РФ на утилізацію українських автомобілів 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Високий рівень конкурентоспроможності продукції; 2. Можливість надавати послуги на рівні світових стандартів; 3. Зростання ринку кредитування; 4. Можливість збільшення кількості покупців, активів та прибутку; 5. Зацікавленість партнерів. 6. Вихід на нові ринки

Визначимо сильні та слабкі сторони ПАТ «ЗАЗ» (табл. 2).

Проаналізувавши табл. 2, вважаємо, що ПАТ «ЗАЗ» має суттєві сильні сторони, які забезпечують потужні інноваційні можливості, забезпечуючи конкурентоспроможність продукції, надаючи значні конкурентні переваги на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Складність структуризації інноваційного потенціалу полягає саме в останній частині структурних взаємозв'язків розглянутих секторів виробництва. Оскільки динамізм у розвитку макроекономічної системи постійно наростає, жодне підприємство, якщо воно хоче зберегти свої позиції на ринку, не може покладатися на вже вироблювані товари, навіть з урахуванням їх можливого вдосконалення, модифікації і модернізації. Отже, виробництво постійно повинне ініціювати сектор прикладних досліджень на пошук нових ідей і розробку нових інноваційних продуктів. Це, природно, відволікає значну частину ресурсів з сфери виробництва в сектор інноваційної діяльності, заради дуже невизначеного по термінах і величині задоволення перспективних запитів споживачів. З іншого боку, сектор прикладної науки не може постійно орієнтуватися на потенційні

замовлення з виробництва. У зв'язку з цим він сам починає ініціювати розробку нових продуктів, техніку і технології, які, із його точки зору, можуть мати попит на ринку інноваційних товарів. Проте подібне новаторство може бути справою дуже ризикованою.

Таблиця 2 – Сильні та слабкі сторони ПАТ «ЗАЗ» за 2011 р.

Аспект середовища	Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Маркетинг	1. Ефективні канали поширення та просування; 2. Цінові переваги на зовнішньому та внутрішньому ринках. 3. Лідируючі позиції на зовнішньому та внутрішньому ринках.	1. Відсутність засобів на вивчення конкретних потреб ринку; 2. Дефіцит засобів на рекламу; 3. Високі витрати на створення іміджу в країнах ближнього і дальнього зарубіжжя.
2. Фінанси	1. Наявність доходів в іноземній валюті; 2. Взаємкредитування та залучення акціонерів 3. Стабілізаційні фонди	1. Інфляційне знецінювання нагромаджень (прибутку, амортизації та інше); 2. Утримання на балансі недобросовісних боржників; 3. Обмежені інвестиційні можливості.
3. Діяльність	1. Можливість розширення кредитних та депозитних програм; 2. Високий рівень якості обслуговування; 3. Ефективна система контролю якості. 4. Сприятливість до нових розробок; 5. Наявність досвіду та матеріальної бази.	1. Недоступність виходу на світовий ринок; 2. Обмеження з погляду державних органів управління 3. Висока конкуренція.
4. Трудові ресурси	1. Власна база підготовки кадрів; 2. Кваліфіковані кадрів. 3. Швидке прийняття управлінських рішень	1. Невисокий рівень заробітної плати

Для здійснення інноваційної діяльності підприємства машинобудування повинні володіти достатньою величиною інноваційного потенціалу. Тому вибір методики оцінки інноваційного потенціалу підприємств є украй важливим. На наш погляд, суть поняття «інноваційний потенціал» полягає у визначенні його основних ресурсних взаємозв'язаних складових, а також показників, що характеризують його рівень. У зв'язку з цим поняття «інноваційний потенціал підприємства» може розглядатися як сукупність кадрового, технічного, фінансово-економічного потенціалів і інформаційно-комунікаційної складової, що забезпечує інноваційну діяльність і визначальну конкурентоспроможність економіки підприємства.

У статті інноваційний потенціал машинобудівних підприємств Запорізької області був оцінений за допомогою показників, які згруповано в 4 групи (табл. 3).

Таблиця 3 – Система оцінки інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств Запорізької області

Група	Показники	Умовні позначення
Кадровий потенціал (КП)	частка чисельності персоналу, зайнятого дослідженнями та розробками до чисельності працівників на підприємстві	K_1
	частка працівників з вищою освітою до загальної чисельності працівників на підприємстві	K_2
Технічний потенціал (ТП)	коефіцієнт годності основних фондів	T_1
	коефіцієнт оновлення основних фондів	T_2
	фондоозброєність праці	T_3
Фінансово-економічний потенціал (ФЕП)	відношення обсягів інвестицій в основний капітал до обсягу реалізації	E_1
	відношення внутрішніх витрат на дослідження та розробки до доходу від інноваційної діяльності	E_2
Інформаційно-комунікаційний потенціал (ІКП)	відношення витрат на інформаційно-комунікаційну техніку до обсягу реалізації	I_1

Для комплексної оцінки інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств пропонується універсальна методика, що дозволяє оцінити величину потенціалу, проаналізувати ситуацію, що склалася, виявити основні тенденції і визначити пріоритетні напрями його розвитку. Аналіз проведений на прикладі машинобудівних підприємств Запорізької області. З метою підвищення об'єктивності оцінки інноваційного потенціалу найкращому показнику серед підприємств у кожному році привласнювалося максимальне значення – 1, по відношенню до якого розраховувалися в долях величини показників останніх підприємств області. Такий підхід дозволяє зрівноважити значення аналізованих показників і привести їх в повністю порівнянний вигляд. Розрахунок кількісних значень окремих потенціалів, складових інноваційного потенціалу підприємств, визначається як сума значень відповідних показників: $KП = K_1 + K_2$, де КП – кадровий потенціал підприємства. Технічний потенціал також визначений за формулою: $ТП = T_1 + T_2$. Величини всіх останніх потенціалів були розраховані за аналогічною методикою.

Для комплексної оцінки інноваційного потенціалу підприємства пропонуємо використовувати інтегральний показник, який визначається за формулою (3):

$$ІІІ = \sqrt[4]{KП + ТП + ФЕП + ІКП}, \quad (3)$$

де КП – кадровий потенціал

ТП – технологічний потенціал

ФЕП – фінансово-економічний потенціал

ІКП – інформаційно-комунікаційний потенціал.

Такий підхід необхідний тому, що інноваційний потенціал підприємств являє не просто суму складових його елементів, а їх комплекс, що знаходиться в складному і багатогранному взаємозв'язку. Перевагою пропонованого інтегрального показника є і те, що він охоплює всі основні потенціали і складові, максимально приведені в порівнянний вигляд. У табл. 4 представлені дані, отримані по пропонованій методиці, які характеризують динаміку інтегрального показника оцінки інноваційного потенціалу підприємств машинобудування Запорізької області за 2008-2011 рр.

З таблиці видно, що найбільш високий рівень інноваційного потенціалу належить у ПАТ “Запоріжтрансформатор”. За досліджений період даний показник виріс з 21,48 до 23,01 умовних одиниць. Що стосується двох інших підприємств, то вони не мають чітко вираженої тенденції зростання інноваційного потенціалу.

Таблиця 4 – Інтегральний показник оцінки інноваційного потенціалу підприємств машинобудування Запорізької області за 2008-2011 рр.

Підприємства	2008	2009	2010	2011	відхилення 2011 від		
					2008	2009	2010
ПАТ “Запоріжтрансформатор”	0,83	0,91	0,96	1	0,17	0,09	0,04
ПАТ “Мотор Січ”	0,72	0,88	0,86	0,87	0,15	- 0,01	0,01
ПАТ “ЗАЗ”	0,58	0,63	0,58	0,61	0,03	-0,02	0,03

З метою вивчення впливу окремих потенціалів на динаміку і рівень інноваційних потенціалів підприємств були розраховані їх середньорічні темпи зростання за 2008–2011 рр. (табл. 5).

Таблиця 5 – Середньорічні темпи росту іноваційного потенціалу на підприємствах Запорізької області, %

Підприємство	Інноваційний потенціал	Склад інноваційного потенціалу підприємств			
		кадровий потенціал	технічний потенціал	фінансово-економічний потенціал	інформаційно-комунікаційний потенціал
ПАТ “Запоріжтрансформатор”	102,3	101,0	102,1	105,5	99,5
ПАТ “Мотор Січ”	100,3	103,8	101,0	99,0	98,7
ПАТ “ЗАЗ”	100,6	104,9	97,1	98,7	101,8

Як видно з наведених даних, підприємства машинобудування Запорізької області характеризуються позитивними темпами росту інтегрального показника інноваційного потенціалу. Проведений аналіз показав, що головними факторами відмінностей інноваційного потенціалу є концентрація трудових, матеріальних, фінансових ресурсів, а також відмінності в ефективності використання цих ресурсів.

Використання запропонованого в роботі підходу до оцінювання поточного рівня інноваційного потенціалу підприємства дозволяє здійснити кількісне відображення величини поточних інноваційних можливостей підприємства з одночасним встановленням завдання щодо формування оптимальної програми його інноваційної діяльності на плановий період.

Отже, оцінювання рівня інноваційного потенціалу підприємства безпосередньо пов'язане з визначенням можливих напрямів зростання його конкурентоспроможності, зокрема завдяки підвищенню якості продукції, яку виготовляють підприємства, з урахуванням наявних (або таких, які можна залучити) обсягів інноваційних ресурсів.

Правильне використання зазначеної стратегії за умов нарощення необхідного інноваційного потенціалу, підтримки з боку держави дасть можливість підприємству зайняти лідируючі позиції в даній галузі, забезпечивши при цьому підґрунтя для загального підйому економіки країни.

ВИСНОВКИ

Система оцінки показників інноваційного потенціалу – це інтегральна сукупність наявних і прихованих ресурсів, запасів, можливостей, що можуть виявлятися за умов взаємодії і взаємообумовленості збалансованих підсистем і елементів. Іншими словами, інноваційний потенціал підприємства — це комплексна динамічна категорія, яку характеризують частота і ефективність впровадження інновацій, потенціал підприємства щодо розробки інновацій, готовність його керівництва та персоналу до змін і багато інших чинників.

Оскільки інноваційний потенціал характеризує наявні в підприємства можливості, пов'язані з отриманням і використанням нововведень, то його можна розглядати як сукупність характеристик ресурсів, які можуть бути використані при здійсненні інноваційної діяльності. Тому для комплексної оцінки інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств використано методичний підхід, який базується на визначенні інтегрального показника як середньозваженої складових його потенціалів: кадрового (частку чисельності персоналу, зайнятого дослідженнями та розробками до чисельності працівників на підприємстві; частку працівників з вищою освітою до загальної чисельності працівників на підприємстві); технічного (коефіцієнт придатності основних фондів; коефіцієнт оновлення основних фондів; фондоозброєність праці); фінансово-економічного (відношенням внутрішніх витрат на дослідження та розробки до доходу від інноваційної діяльності; відношенням об'ємів інвестицій в основний капітал до об'єму реалізації); інформаційно-комунікаційного (відношенням витрат на інформаційно-комунікаційну техніку до обсягу реалізації).

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк Л. Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації : монографія / Л. Л. Антонюк, А. М. Поручник, В. С. Савчук. — К. : КНЕУ, 2003. — 394 с.
2. Чухрай М. І. Формування інноваційного потенціалу промислових підприємств на засадах маркетингу і логістики : дис. ... д-ра екон. наук : 08.06.01 / Чухрай Наталія Іванівна. — Л. : Національний університет «Львівська політехніка», 2003. — 475 с.
3. Карпунь І. Н. Інноваційний розвиток суб'єктів господарювання: методологія формування, механізми реалізації : монографія / І. Н. Карпунь, М. С. Хом'як. — Львів : ЛДІНТУ ім. В. Чорновола. — 432 с.

4. Станиславик Е. В. Модель оценки инновационного потенциала промышленного предприятия / Е. В. Станиславик, А. Б. Свинаярева // Труды Одесского политехнического университета. — 2008. — Вып. 1(29). — С. 292—297.
5. Армстронг М. Стратегическое управление человеческими ресурсами / М. Армстронг ; пер. с англ. Н. В. Гринберг. — М. : ИНФРА-М, 2002. — 328 с.

REFERENCES

1. Antonjuk, L.L., Poruchnik, A.M. and Savchuk, V.S. (2003), *Innovacii: teorija, mehanizm rozrobki ta komercializacii* [Innovation: theory, mechanism design and commercialization], monograph, KNEU, Kyiv, Ukraine.
2. Chuhraj, M.I. (2003), “Formuvannja innovacijnogo potencialu promislovih pidpriemstv na zasadah marketingu i logistiki”, Thesis abstract for Doc. Sc. (Economic.) 08.06.01, Nacional'nij universitet «L'vivs'ka politehnika», Lviv, Ukraine.
3. Karpun', I.N. and Hom'jak, M.S. (2009), *Innovacijnij rozvitok sub'ektiv gospodarjuvannja: metodologija formuvannja, mehanizmi realizacii* [Innovative development entities: Methodology formation, implementation mechanisms], monograph, LDINTU im. V. Chornovola, Lviv, Ukraine.
4. Stanislavik, E.V. and Svinareva, A.B. (2008), “Model estimation of innovative potential of industrial enterprise”, *Trudy Odesskogo politehnicheskogo universiteta*, vol. 1(29), pp. 292-297.
5. Armstrong, M. (2002), *Strategicheskoe upravlenie chelovecheskimi resursami* [Strategic Human Resource Management], Translated by Grinberg, N.V., INFRA-M, Moscow, Russia.

УДК 658.5.001:005"20"

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Лепьохін О.В., к.е.н., доцент

*Запорізький національний університет,
Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66*

Lepekhyn@ukr.net

Досліджено фактори, які забезпечують життєдіяльність підприємства шляхом управління результатами в будь-якій сфері бізнесу і залежать від наявності та ефективного використання фінансових ресурсів, які прирівнюються до кровоносної системи, і тому турбота про фінанси є відправним моментом і кінцевим результатом діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Обґрунтовано доцільність перегляду пріоритетних сценаріїв розвитку і коригування довгострокових цілей, які орієнтовані не лише на умови кризових явищ, але і на періоди стрімкого зростання економіки підприємств і забезпечення їх життєдіяльності, із здійсненням прогнозу їх впливу на динаміку процесів, що відбуваються. Встановлено, що незалежно від поточного етапу життєвого циклу підприємства, постійно виникає необхідність визначення проблем забезпечення їхньої життєдіяльності. Визначено, що найбільш прийнятна для виявлення домінуючих проблем забезпечення життєдіяльності підприємств п'ятиетапна модель Міллера. Виокремлено етапи життєвого циклу підприємства в процесі забезпечення життєдіяльності підприємств у сучасних умовах господарювання. Розглянуто основні фази розвитку підприємств та результуючі критерії ухвалення антикризових рішень, що направлені не на подолання кризи як такої, а надання підприємству такої організаційно-технологічної якості, яка у відновний період забезпечить її активний поступальний розвиток. Запропоновано моделі, що включають кількість стадій, які відмінні від п'яти, що значно збільшують число обмежень і представляють меншу значущість для забезпечення життєдіяльності підприємств.

Ключові слова: життєзабезпечення, управління, економічний цикл, оптимізація, зростання, стабілізація, раціональне планування, стадії, криза, обмеження.